

Відгук

про дисертаційне дослідження

ЗАДВОРНОГО БОГДАНА РУСЛАНОВИЧА

з теми: «Методика розвитку гнучкості дівчат старшого шкільного віку засобами стретчингу», представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура) 01 Освіта/Педагогіка

Обґрунтування вибору теми дослідження. В Україні темпи зростання загальної захворюваності дітей сьогодні набагато вищі, ніж інших вікових груп, а дефіцит фізичної активності перших на 60-75 % нижчий від необхідного для підтримання нормального стану здоров'я і розвитку фізичних кондицій. При цьому, у дівчат 15-17 років фізична активність значно нижча, ніж у однолітків-хлопців, вони не володіють достатнім обсягом інформації про вплив фізичних вправ на формування репродуктивного здоров'я. У зв'язку з цим актуалізується проблема залучення дівчат до фізичного виховання у позакласних формах під час навчання у старшій школі для успішного вирішення різних за змістом завдань. Проте дотепер означена наукова проблема не одержала належного розв'язання. Натомість маємо комплекс протиріч, а саме крім вищезазначених, також пов'язаних із: бажаннями старшокласниць до розвитку фізичних якостей та теоретико-методичним обґрунтуванням програми впливу на їхню гнучкості за допомогою стретчингу; фрагментарністю й недостатньою кількістю досліджень з цілеспрямованого розвитку гнучкості старшокласниць та відсутністю методики, змістом якої є стретчинг. Ураховуючи вищезазначене, тема дисертаційної роботи Задворного Богдана Руслановича поза сумнівом актуальна для середньої освіти у галузі фізичної культури.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки за темою «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізичної активності різних груп населення» на 2015-2017 роки (номер держреєстрації 0115U002344) та темою «Вплив фізичної активності на якість життя різних груп населення» на 2019-2020 роки (номер держреєстрації 0119U001191).

Тему дисертації затверджено науковою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 17 від 16.11.2016).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз матеріалів дисертації з позиції їх обґрунтованості засвідчує логічний зв'язок між темою дисертаційної роботи та визначеними метою, завданнями, об'єктом, предметом дослідження, а також обраними організацією і методами дослідження. Так були використані у комплексі з педагогічними, а саме спостереженням, тестуванням, експериментом, також соціологічними (усне та письмове опитування) та медико-біологічними методами, що сприяло підвищенню цінності одержаних емпіричних даних.

У позитивному полі відзначимо, що здобувачу вдалося досить ґрунтовно, виважено, чітко, у логічній послідовності розкрити теоретичні позиції, що достеменно склали міцне підґрунтя подальшого експериментального дослідження. Зокрема, досягнення мети дослідження було забезпечено поетапним вирішенням чотирьох завдань. Така організація сприяла одержанню необхідних теоретико-емпіричних даних, а коректне застосування методів математичної статистики підвищило надійність та об'єктивність висновків по кожному завданню.

Використавши загальнонаукові методи при опрацюванні 165 літературних джерел, здобувач одержав ретроспективну інформацію про теоретичні засади розвитку гнучкості в учнів старшої школи при використанні стретчингу. Зокрема було вивчено сучасні тенденції вдосконалення фізичного виховання школярів, загальна характеристика гнучкості як фізичної якості, особливості її розвитку в учнів старшої школи, сучасні підходи до застосування стретчингу в їхньому фізичному вихованні.

Реалізацією наступного етапу дослідження, а саме проведенням констатувального експерименту, було одержано дані, що дозволили здобувачу виявити недоліки фізичного виховання у старшій школі щодо розвитку гнучкості учнів та визначити способи їх усунення. Зокрема, такі дані стосувалися окремих показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості дівчат, у тому числі загальної гнучкості тіла, наявної асиметрії в його будові та амплітуди рухів у окремих суглобах при використанні традиційного підходу до фізичного виховання взагалі та цілеспрямованого впливу на гнучкість, зокрема. Ураховуючи такі дані, здобувач сформував методику цілеспрямованого впливу на гнучкість дівчат під час фізичного виховання у старшій школі, основа ідея якої – використання стретчингу, а компоненти – цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, оціночно-результативний.

Здобувачем обґрунтовано означену методику, у тому числі диференціацію засобів, методів залежно від визначених характеристик дівчат. Визначено інтегральні показники фізичної підготовленості, активної гнучкості, рухливості дівчат, виокремлено найбільш вагомі чинники, що позначаються на вияві й розвитку гнучкості. Експериментальна перевірка розробленої методики засвідчила її ефективність у вирішенні поставлених завдань.

Усе вищезазначене викладено в тексті дисертації, що містить умовні позначення, вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. При цьому: у вступі обґрунтовано вибір теми роботи, наведено аргументи на користь використаного методологічного апарату та необхідності проведення досліджень у визначеному науковому напрямі; обсяг 1-го розділу відповідає встановленій нормі (у межах 20 % загального обсягу основного тексту); висновки у кожному розділі узагальнюють результати, одержані на певному етапі дослідження; загальні висновки відображають результати проведених досліджень та засвідчують вирішення поставлених завдань.

На нашу думку важливим для теорії та методики середньої освіти з фізичної культури є висновок про необхідність під час формуванні методик педагогічного впливу на показники фізичного стану учнів закладу загальної

середньої освіти враховувати пропоновану здобувачем структуру методики, а саме взаємопов'язані цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, оціночно-результативний компоненти, де основними при розвитку гнучкості старшокласниць із використанням стретчингу є: підходи – індивідуальний, диференційований, гендерний; принципи – дидактичні, фізичного виховання, організаційні; адекватні засоби, методи, методичні прийоми, що реалізуються поетапно; комплекс процедур оцінювання та опрацювання таких даних методами математичної статистики.

Важливе методичне значення має висновок про можливість, урахувавши індивідуальні досягнення і можливості, істотно підвищувати фізичну підготовленість та фізичний розвиток старшокласниць у випадку використання запропонованої методики розвитку гнучкості.

У підсумку відзначаємо, що Богдану Романовичу Задворному вдалося вирішити важливе наукове завдання, яке цілком відповідає рівню дослідження доктора філософії, а саме розробити і науково обґрунтувати методику розвитку гнучкості дівчат старшого шкільного віку з використанням стретчингу.

Достовірність результатів та їхня новизна. Результати дисертаційної роботи відповідають характеристикам достовірності та новизни, є вагомим внеском у педагогіку та теорію і методику фізичного виховання. Вони пов'язані з таким: обґрунтуванням педагогічного процесу, яким є методика розвитку гнучкості учениць старшої школи з використанням стретчингу, що базується на взаємопов'язаних структурних компонентах; визначенням інтегральних показників фізичної підготовленості, активної гнучкості старшокласниць, рухливості у суглобах; виокремленням найбільш вагомих чинників, які впливають на показники гнучкості. Крім цього, вдосконалено підходи до підбору комплексу стретчинг-вправ для ліквідації асиметрії рухів у суглобах, розвитку загальної гнучкості тіла старшокласниць, а також наукові положення щодо особливостей організації позаурочних занять стретчингом у закладі загальної середньої освіти.

Достовірність результатів дослідження підтверджується достатньою тривалістю констатувального і формувального педагогічних експериментів, а саме протягом чотирьох етапів, що тривали п'ять календарних років. Сформовані на цих етапах дослідження вибірки за кількістю дівчат у кожній загальною відповідали наявним метрологічним вимогам. Достовірність результатів забезпечено великою кількістю досліджуваних показників та використаними для їх аналізу адекватними методами математичної статистики. Передусім це показники фізичної підготовленості, фізичного розвитку, активної й пасивної гнучкості у різних відділах тіла та суглобах.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні та експериментальній перевірці ефективності методики розвитку гнучкості дівчат старшого шкільного віку з використанням стретчингу. Теоретико-методичні положення та практичні результати дослідження використані для організації урочних і позаурочних форм фізичного виховання у старшій школі. Окремі із зазначених положень використані в освітньому процесі студентів факультету

фізичної культури, зокрема у змісті навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», «Гімнастика та методика її викладання».

Повнота викладення результатів роботи в опублікованих працях. Результати дослідження висвітлено у 14 наукових працях, із них 4 – у наукових фахових виданнях України категорії «Б», з яких два входять до міжнародних наукометричних баз. Одну статтю опубліковано в іноземному індексованому виданні, 7 публікацій мають апробаційний характер, 2 – додатково відображають наукові результати дисертації. Аналіз їхнього змісту засвідчує повноту викладення результатів дослідження.

Зауваження до змісту дисертації та автореферату. Попри позитивну оцінку рецензованої дисертації висловлюємо окремі зауваження, побажання, дещо інше бачення вирішення окремих положень, що потребують відповідей і пояснень здобувача.

1. У тексті зустрічаються посилання на дослідників, але у кінці речення або абзацу не подано посилання на них зі списку використаних джерел. Зокрема, це сторінки 37, 40, 54.

2. У літературному джерелі, яке зазначає здобувач у квадратних дужках, якщо воно одне, то потрібно вказувати сторінку цитування інформації. Цього не знаходимо на сторінках 30, 31, 32, 37, 50.

3. Потребує пояснення, на нашу думку, велика кількість тестів, використаних здобувачем для оцінювання стану розвитку активної та пасивної гнучкості дівчат. Спортивна метрологія і, зокрема основи теорії тестів та теорії оцінок, відзначають необхідність використовувати якомога меншу кількість тестів або (та) функціональних проб, але яких буде достатньо для максимально повної характеристики певного об'єкту, системи.

4. Не зовсім зрозуміло, як здобувач трактує поняття «методика», «програма», оскільки знаходимо, що змістом методики була: у змістово-технологічному компоненті – «..програма розвитку гнучкості, що складається з відповідно підібраних засобів, методів, методичних прийомів та етапів, спрямованих на поступовий і цілеспрямований розвиток гнучкості як однієї з основних фізичних якостей людини».

5. Чому організацію дослідження подано у висновках до розділу 2. Тим більше, що вона дублює інформацію с. 73. Тут також відзначаємо, що висновки є завеликими за обсягом – 3 сторінки, у них фактично представлено методи дослідження, тоді як емпіричні дані констатувального етапу дослідження не опрацьовано у форматі висновків.

6. Схвалюємо і високо оцінюємо побудову експериментального дослідження з використанням трьох експериментальних підгруп, у яких дівчатам пропонували різні параметри навантажень, та достатньої за обсягом вибірки дівчат, – 70 осіб. Проте, недостатньо аргументованим є твердження на с. 127: «...експериментальна методика розвитку гнучкості позитивно впливає на показники фізичної підготовленості старшокласниць». Наша позиція ґрунтується на тому, що протягом періоду проведення експерименту під час занять фізичними вправами у різних формах дівчата використовували не тільки вправи на гнучкість, але й на розвиток інших фізичних якостей, зокрема

швидкість, координацію, м'язову силу, аеробну та спеціальні вияви витривалості. Такі навантаження могли вплинути на розвиток цих фізичних якостей, а не лише вправи на гнучкість, передбачені авторською методикою.

7. Не можу не відзначити подекуди «вільне» використання у тексті дисертації наукових понять без тлумачення їх дефініцій, як-от: фізичний розвиток (с.), хоча фактично були використані окремі показники без визначення рівня фізичного розвитку; тип тілобудови, що є добрим, середнім, слабким, дуже слабким; методика (с. 82) – сукупність засобів, методів, методичних прийомів навчання і форм організації занять, які спрямовані на реалізацію освітніх або виховних завдань, але виходячи з рис. 2.6 методика містить ще багато інших компонентів.

Не погоджуємось із використанням словосполучення «засобами стретчингу», оскільки згідно позиції здобувача (с. 58) стретчинг – це спеціально розроблена система фізичних вправ, спрямованих на розвиток гнучкості та вдосконалення рухливості в суглобах. Відтак розвиток відбувається засобами системи засобів, адже фізичні вправи і є основним засобом розвитку гнучкості. Уважаємо, що більш коректне словосполучення – «розвиток гнучкості з використанням стретчингу». Але вищезазначене вимагає пояснень здобувача.

8. Насамкінець зауважу: в тексті дисертації подекуди трапляються орфографічні помилки, стилістичні огріхи тощо.

Зазначені сумніви, зауваження, запитання, побажання викладу матеріалу дисертації аж ніяк не знижують досить високої її загальної оцінки, що повністю відповідає дослідженню рівня доктора філософії.

Вважаю, що дисертаційне дослідження «Методика розвитку гнучкості дівчат старшого шкільного віку засобами стретчингу» містить нові, науково обґрунтовані дослідницьким шляхом результати проблеми, яку розв'язував здобувач. Одержані здобувачем емпіричні дані збагачують методику, а також певною мірою теорію фізичного виховання у старшій школі, педагогіку та вікову фізіологію. Крім цього, матеріали дисертації будуть затребувані освітнім процесом вищої школи.

Дисертація є самостійним завершеним науковим дослідженням рівня доктора філософії, адже відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами внесеними згідно з постановами КМУ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.) щодо таких робіт. Її автор Задворний Богдан Русланович заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура) 01 Освіта / Педагогіка.

Офіційний опонент:

**доктор педагогічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка**

Л. Л. ГАЛАМАНЖУК

М.П. Засвідчую
Л.Л. Галаманчук
(прізвище)
«Начальник відділу кадрів»